

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

УДК 378.147

DOI: 10.30977/BUL.2219-5548.2021.94.0.197

ВИКОРИСТАННЯ ПІДХОДУ «ПЕРЕВЕРНУТИЙ КЛАС»
У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ТЕХНІЧНОМУ ЗВО

Сасенко Н. В.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Анотація. У статті визначено потенціал підходу «перевернутий клас» у навчанні іноземних мов у технічному ЗВО, розкрито сутність підходу, виявлено його переваги й недоліки в іншомовній підготовці, описано досвід роботи із застосуванням цього підходу і його результати.

Ключові слова: підхід «перевернутий клас», студенти університету, іншомовна підготовка.

Вступ

Підхід «перевернутий клас» (flipped classroom), який набуває популярності в останні роки, – це особливий тип змішаного навчання.

Ідея цієї технології полягає в тому, що основні етапи процесу викладання й навчання, такі як заняття в класі й виконання домашнього завдання, міняються місцями. Тобто теоретичний матеріал вивчається студентами індивідуально за допомогою перегляду й прослуховування відео- або аудіоматеріалів, записаних викладачем чи завантажених із вебсайтів в інтернеті в готовому вигляді, тоді як заняття в класі присвячені виконанню практичних завдань і обговоренню проблемних питань.

Технологія «перевернутого класу» передбачає таку організацію навчального процесу, коли студенти, приходячи на очні практичні заняття, вже мають певні теоретичні знання та розуміння того питання, яке буде обговорюватися в аудиторії. Це робить взаємодію зі студентами більш ефективною та плідною, оскільки вони відчувають себе значно комфортно, більш впевнено ставлять запитання та обговорюють проблеми з викладачем та одногрупниками. До того ж студенти залучаються до практичної діяльності в класі, уникаючи одноманітного запису конспектів лекції викладача чи пояснень теоретичного матеріалу.

Основною ідеєю «перевернутого класу» є використання студентами необмеженого доступу до електронних ресурсів. Студенти працюють в середовищі електронного навчання індивідуально або в групах, переглядаючи відеолекції, виконуючи тести для перевірки своїх знань, відповідаючи на запитання або вивчаючи додаткові навчальні ре-

сурси. На занятті студенти розширюють вивчений матеріал переважно шляхом вирішення практичних завдань, створення проєктів та обговорення різних важливих питань із конкретної теми [12].

Аналіз публікацій

Уперше 2007 р. привернули увагу до підходу «перевернутий клас» учителі хімії Й. Бергманн та А. Самс із середньої школи Вудленд-Парк. Вони записували уроки в прямому ефірі та транслювали їх онлайн для учнів, які пропустили ці уроки. У найпростішому вигляді «перевернутий клас» визначають таким чином: «те, що робиться у школі, – робиться вдома, домашня робота, яка робиться вдома, завершується в класі» [1].

Ефективність «перевернутого» навчання в освіті в контексті викладання іноземних мов задокументована досить добре [13; 14; 15].

Основна мета цього нового підходу – забезпечити підготовку студента до навчального предмета до початку занять [2], а протягом заняття застосовувати заходи, які підвищують якість очної освіти [3]. У такій структурі навчання уроки проводяться у форматі відеолекції поза аудиторією, тобто викладач не навчає студентів безпосередньо.

Перед початком занять студенти переглядають теоретичну частину уроку за допомогою різноманітного обладнання, такого як онлайн-відео, презентації, системи управління навчанням [4]. Під час занять вони беруть участь у спільному пошуку відповідей на запитання, роботі в групах, обговоренні та вирішенні проблем.

Підхід «перевернутий клас» описується як такий, що має чотири різні елементи. Вони називаються першими буквами англійського слова «flip» (перевертати): F (flexible envi-

ponent – гнучке середовище) означає надання гнучкого часу та місця навчання; L (learning culture – культура навчання): у традиційному підході, орієнтованому на вчителя, джерелом знань є вчитель. У «перевернутому класі» відбувається перехід від підходу, орієнтованого на вчителя, до підходу, орієнтованого на учня; I (intentional content – продуманий зміст): викладачам, які працюють із цим підходом, доводиться не тільки ретельно продумувати як зміст відеоматеріалів, так і зміст завдань до них, а й дбати про розвиток когнітивної сфери учнів. P (professional educator – професійний вихователь): викладачі, які працюють за цим методом, постійно спостерігають за студентами протягом курсу, оцінюють їхні результати та дають поради [5].

Мета і постановка завдання

Мета статті – визначити потенціал підходу «перевернутий клас» у навчанні іноземних мов у немовному ЗВО. Завдання статті: розкрити суть підходу «перевернутий клас», виявити його переваги й недоліки в іншомовній підготовці, описати досвід роботи із застосуванням зазначеного підходу та його результати.

Реалізація підходу «перевернутий клас» у вивченні іноземної мови в технічному ЗВО

«Перевернутий клас» є педагогічно обґрунтованим підходом, оскільки відповідає принципам індивідуально-диференційного, особистісно орієнтованого навчання та конструктивізму. Він індивідуалізований, тому що кожен студент навчається у своєму власному темпі. Він особистісно орієнтований, оскільки час у класі можна використовувати для участі в цікавих заходах, тоді як роль викладача змінюється на роль фасилітатора та спостерігача, дозволяючи студентам бути більш активними [16].

Й. Бергманн та А. Самс наводять такі причини, чому викладачам варто розглянути можливість «перевертання» [6]: «перевертання» говорить мовою сучасних студентів; «перевертання» допомагає зайнятим студентам; «перевертання» допомагає студентам, які відстають; «перевертання» допомагає студентам із різними здібностями досягти успіхів; «перевертання» дозволяє студентам зробити паузу й перемотати назад матеріал заняття; «перевертання» забезпечує реальну диференціацію; «перевертання» – чудова те-

хніка, якщо викладач був відсутній на занятті з якихось причин.

У викладанні іноземної мови такий підхід може бути корисним як для викладачів, так і студентів, оскільки час у класі може бути використаний для виконання інтерактивних завдань.

Переваги «перевернутого класу» визначають у чотирьох аспектах: навчання у власному темпі, можливість випереджальної підготовки студентів, якби «наперед», подолання обмежень навчального часу, більш інтенсивна участь у процесі заняття в класі [7].

Серед переваг «перевернутого класу» дослідники також виокремлюють таке [8]. Підхід дозволяє студентам, яким потрібно більше часу, щоб зрозуміти певні поняття, не поспішаючи переглядати матеріал і не відставати від групи. Завдяки відеолекціям, які завжди доступні в інтернеті, студенти, які змушені пропускати заняття через хворобу, заняття спортом, канікули чи надзвичайні ситуації, можуть швидко наздогнати інших. Це також дає викладачам більшу гнучкість, якщо вони самі на лікарняному, а також усуває необхідність використання наспіх підготовлених матеріалів.

Отже, такий підхід збільшує період інтерактивності в аудиторії. Студенти мають доступ до відеозаписів лекцій, коли і де вони хочуть, і це дає їм змогу навчатися на власній швидкості [9].

«Перевернутий клас» допомагає вивчати мову, надаючи студентам необмежений доступ до електронних ресурсів. Вони працюють у середовищі електронного навчання індивідуально або в групах, переглядаючи відеолекції, перевіряючи свої знання, відповідаючи на запитання на розуміння матеріалу або вивчаючи додаткові навчальні ресурси. На занятті студенти розширюють вивчений матеріал переважно шляхом вирішення практичних завдань, створення проєктів та обговорення різних важливих питань із певної теми.

У «перевернутому класі» студенти мають змогу контролювати своє навчання. Вони можуть навчатися у власному темпі завдяки наявності та доступності всіх необхідних ресурсів у середовищі електронного навчання. Крім того, студенти можуть обирати, коли і де навчатись у межах часу, призначеного для виконання того чи іншого завдання, вони мають змогу переглянути матеріал у будь-який час, коли їм це потрібно, або отримати онлайн-допомогу від викладача чи одногру-

пників у чатах та форумах. Постійний доступ до онлайн-матеріалів дозволяє студентам іти в ногу з навчальною програмою, якщо їм доводиться пропускати заняття через хвороби чи інші причини.

«Перевернутий клас» підвищує відповідальність студентів за власне навчання. Вони стають більш самостійними та мотивованими, ніж у звичайній аудиторії. Студенти мають навчитися розпоряджатися своїм часом, працюючи з електронним курсом, розвиваючи навички самостійного та автономного навчання. Іншими словами, роль студентів у навчальному процесі змінюється – вони стають активними учасниками освітньої діяльності [12].

Однак підхід має низку недоліків, які визнають як студенти, так і викладачі.

Однією з найбільш гострих проблем є необхідність доступу студентів до комп'ютера та інтернету для перегляду лекцій. Це особливо важко для тих, хто має обмежений доступ до ресурсів.

Існує також стурбованість тим, що, оскільки «перевернуті класи» залежать від участі студентів, треба довіряти їм переглядати лекції вдома. На жаль, немає способу гарантувати, що студенти швидко адаптуватимуться до «перевернутої» моделі.

Кордибан та Кінаш [10] звернули увагу на таку проблему відсутності контролю викладача за тим, як студент виконує завдання поза класом, і, на жаль, студенти можуть прийти на заняття без підготовки. Автори теж зазначають, що студенти можуть мати брак обладнання, такого як смартфони, планшети чи комп'ютери, або мати проблеми з інтернетом.

Існує ще одна стурбованість щодо того, що реалізація «перевернутого класу» має додаткове навантаження на викладачів, оскільки є певні елементи, які необхідно ретельно інтегрувати, щоб дати змогу цьому підходу функціонувати ефективно. Запис та завантаження лекцій потребують часу та навичок, як і впровадження заходів, що мотивують студентів брати участь та готуватися до уроку.

Деякі дослідники вважають, якщо кожен викладач почне «перевертати» свої класи, студенти будуть проводити години за комп'ютером, дивлячись та прослуховуючи лекції.

Найбільший виклик для педагогів – це не тільки підготовка або трансляція лекційних відеороликів, а й розробка завдань до них та їхня інтеграція в канву заняття [11].

Однак, як показав наш досвід використання цього підходу, після того, як матеріали вже розроблені, завантажені в інтернет, опрацьовані тести та інтерактивні завдання до них, робота викладача значно полегшується в майбутньому і це дозволяє приділяти більше часу обговоренню, вирішенню проблем та виконанню творчих завдань на занятті.

Ми протестували цей підхід для дистанційного навчання під час карантину Covid-19 (зразок можна знайти на платформі YouTube <https://www.youtube.com/channel/UCF9gPDPSDh0djwmvv8ZyU6A/>).

Ми розробляли власні ролики для навчання граматики, а також пропонували студентам для прослуховування різноманітні тексти соціокультурного характеру. Студенти могли працювати з роликами в зручному для них темпі, прослуховувати їх стільки разів, скільки їм було необхідно для того, щоб відчувати себе на занятті впевнено й уникати зайвої тривожності. На занятті студенти виконували граматичні та лексичні вправи на основі відпрацьованого вдома матеріалу й були готові до дискусії з певних проблем, під час якої обговорювались різні проблеми прикладного та оціночного характеру.

У дизайні курсу широко використовувалася паралельний переклад. Студенти мали двомовний сценарій, а також запис нових слів і фраз з тесту обома мовами для позааудиторного вивчення.

Словник до текстів і самі тексти розміщували разом з їхнім перекладом. Потім матеріал відпрацьовували методом дринінгу.

Дринінг – це техніка, яка використовується у викладанні іноземних мов протягом багатьох років і робить акцент на повторенні структурних моделей за допомогою усної практики. У найпростішому вигляді, дринінг означає прослуховування моделі, наданої викладачем (або записаною диктором), і повторення почутого. Незважаючи на деякі звинувачення в одноманітності, дринінг залишається корисним прийомом, якщо його застосовувати належним чином.

Дринінг може зосередитися на точності вимови; забезпечити студентів інтенсивною практикою слухання та вимови окремих слів чи фраз; забезпечити комфортне середовище для студентів для продукування мови; дають змогу студентам негайно отримати зворотний зв'язок щодо точності вимови завдяки виправленням викладача; допомогти за-

пам'ятати та автоматизувати загальномовні шаблони та фрагменти мови [19].

Студенти мали нагоду слухати подкасти стільки разів, скільки вони хотіли, і в паузах, зроблених диктором в аудіокліпі, повторювати слова та фрази стільки разів, скільки їм потрібно.

Отже, студенти бачать друкований текст із перекладом, який надає їм повний смисловий і прагматичний зміст висловлення в найкоротші терміни. Вони повторюють нові слова та фрази в паузах, а потім слухають правильну вимову.

Коли студенти належним чином опрацювали основну ситуацію, вони готові відійти від неї та використовувати отримані знання в проблемних і творчих ситуаціях [20].

За умови всієї привабливості підходу дані проведені опитування виявили суперечливі погляди студентів на «перевернуте» навчання.

Багато студентів стверджували, що «перевернута» модель дозволила їм підготуватися до занять заздалегідь, а під час заняття з більшою легкістю брати участь у спонтанній бесіді. Однак інші студенти сказали, що вони вважають за краще отримувати інструкції від викладача, а не у відеоформаті, і що «перевернутий клас» означає для них додаткову роботу, яку їм доводиться виконувати як домашнє завдання.

Учасники опитування описали переваги «перевернутого класу» таким чином: я можу переглядати відеоролики у власному темпі; я можу переглядати їх знову й знову, щоб краще запам'ятати, або якщо я не розумію деяких моментів; якщо я щось не можу зрозуміти, я зупиняю відео та прослуховую його знову; на відміну від заняття, можна відтворювати відео, коли це потрібно, і можна отримати інформацію, яку раніше пропустили, переглядаючи відео знову й знову; я можу бути готовим до заняття заздалегідь; попередній перегляд відеороликів дає уявлення про те, що будемо вивчати на занятті; у мене є змога брати участь у занятті більш активно, ніж раніше, якщо я регулярно дивлюся відео.

Хоча більшості студентів (87 %), які взяли участь в опитуванні, сподобалася ідея інтеграції «перевернутого класу» в навчальний процес, інші респонденти згадували про дві основні проблеми, з якими вони стикалися: проблеми з доступом до інтернету та труднощі із самодисципліною для організації своєї роботи належним чином. Водночас майже всі студенти (98 %) назвали найбіль-

шою перевагою курсу наявність електронних навчальних матеріалів, які завжди під рукою.

Однак, якщо викладачі планують «перевернути» свої заняття, їм варто замислитися над такими питаннями. По-перше, щоб застосувати модель «перевернутого класу», викладачам потрібен час для переробки навчальної програми та прийняти рішення про зміст навчальних матеріалів та критерії оцінювання. Створення матеріалів (наприклад, відеозапис лекцій та їхнє редагування, розробка завдань до них вимагають додаткового часу). По-друге, кілька студентів прокоментували, що онлайн-підручники були б ефективнішими, якщо б містили інтерактивні компоненти, особливо для презентаційних відеороликів. Для забезпечення якості відеоматеріалів, а також сумісності форматів (наприклад, для перегляду на кількох пристроях) викладачам доцільно взаємодіяти з командою технічної підтримки університету, яка допоможе їм розширити можливості записаних лекцій [17].

Як це відбувається з будь-якою інноваційною концепцією, існують деякі проблеми, що необхідно подолати, зокрема для успішної інтеграції моделі «перевернутого класу» до навчального процесу. Однією з проблем є додаткове навантаження на викладача, який розробляє електронний курс. Запис лекцій, розробка навчальних матеріалів та пошук додаткових ресурсів вимагають від нього багато часу, навичок та зусиль. Проте, коли електронний курс інтегровано в процес викладання та навчання, у викладача з'являється додатковий час для виконання дослідницької та методичної роботи.

Інше важливе питання, яке відіграє життєво важливу роль для технології «перевернутого класу», – це інтегрованість аудиторної роботи та електронних компонентів курсу, а це означає, що всі етапи процесу викладання та навчання мають бути логічно пов'язані. Усі завдання, які мають виконати студенти на електронному курсі, необхідно перевірити та оцінити на занятті або в середовищі електронного навчання. Це сприятиме підвищенню мотивації студентів до старанного навчання, що сприятиме підвищенню ефективності навчального процесу [12].

Студенти можуть витратити чимало часу на самостійне навчання, вони можуть стати автономними учнями, вільними від обмежень соціальних ситуацій. У сучасній літературі це називається адаптивним навчанням, популярність якого зростає у зв'язку з розви-

твом інформаційно-комунікаційних технологій. Мета адаптивної технології – навчити студентів самостійно здобувати знання, полегшити онлайн-навчання, яке персоналізується відповідно до потреб окремих осіб. Персоналізоване навчання лежить в основі освітніх програм у всьому світі та є одним з найбільших освітніх викликів XXI ст. [18].

Роль викладача у цьому підході змінюється від передачі студентам готових знань до полегшення їхнього навчання. У «перевернутому класі» більше залежить від самостійного навчання студентів, а отже, викладач має допомогти їм бути більш відповідальними за своє навчання.

Висновки

На сьогодні викладачі й студенти не мають однаковості щодо переваг і недоліків «перевернутого» навчання. Наприклад, прихильники методу вважають, що ця технологія дозволяє виходити за межі фізичних обмежень (наприклад, часу та простору) і вивчати матеріал у будь-який час і в будь-якому місці, де є з'єднання з інтернетом. Вони також наголошують, що «перевернутий клас» пропонує можливості індивідуального навчання в зручному для студентів режимі.

Проте дані опитувань виявляють суперечливі погляди студентів на «перевернуте» навчання. Більшість із них заявили, що «перевернута» модель дозволяє їм ретельно і в індивідуальному темпі готуватися до занять. Водночас інші вважають за краще слухати викладача наживо, а не у форматі відео, і що модель «перевернутого класу» означає для них занадто великий обсяг роботи, що необхідно виконувати поза заняттями.

Якщо викладачі планують використовувати модель «перевернутого класу», вони мають чітко розуміти, що їм потрібен час на розробку матеріалів для відеороликів, їхній запис, планування завдань для перевірки засвоєння матеріалу.

Крім того, існують певні технічні та організаційні проблеми, які ускладнюють інтеграцію підходу «перевернутий клас» у процес викладання та навчання. Подолання цих викликів потребує подальших досліджень, щоб створити нове навчальне середовище на основі цього підходу.

Загалом, щоб оцінити ефективність запропонованого підходу, необхідний додатковий досвід його застосування та нові дослідження ефективності його використання.

References

1. Bergmann J., & Sams A. (2014). Flipping for mastery. *Educational Leadership*, 71 (4), 24–29.
2. Bristol T.J. (2014). Educate, excite, engage. *Teaching and Learning in Nursing*, 9, 43–46.
3. Formica S.P., Easley J.L., & Spraker M.C. (2010). Transforming common-sense beliefs into Newtonian thinking through just-in-time teaching. *Phys. Educ. Res.* 6, 1–7.
4. Kim M.K., Kim S.M., Khera O., & Getman J. (2014). The experience of three flipped classrooms in an urban university: An exploration of design principles. *Internet and Higher Education*, 22, 37–50.
5. Flipped Learning Network (FLN) (2014). The Four Pillars of FLIP. 3/5/2015.
6. Bergmann J., & Sams A. (2012). Flip your classroom: Reach every student in every class every day. Eugene, Or: *International Society for Technology in Education*, 20–33.
7. Basal A. (2015). The implementation of a flipped classroom in foreign language teaching. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*. Vol. 16, 4, 28–37.
8. Acedo M. (2013) 10 pros and cons of a flipped classroom. Available at: <https://www.teachthought.com/learning/10-pros-cons-flipped-classroom/>.
9. Fulton K. (2012). Upside down and inside out: Flip your classroom to improve student learning. *Learning & Leading with Technology*, 39 (8), 12–17.
10. Kordyban R., & Kinash S. (2013). No more flying on auto pilot: The flipped classroom. *Education Technology Solutions*, 56, 54–56.
11. LaFee S. (2013). Flipped learning. *The Education Digest*, November (2013), 13–18.
12. Evseeva A., Solozhenko A. (2015). Use of Flipped Classroom Technology in Language Learning. *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 206. 205–209. doi: 10.1016/j.sbspro.)
13. Alvarez B. (2012). Flipping the classroom: Homework in class, lessons at home. *Education Digest*, 77, 18–21.
14. Findlay-Thompson S., & Mombourquette P. (2014). Evaluation of a flipped classroom in an undergraduate business course. *Business Education and Accreditation*, 6, 63–71.
15. Missildine K., Fountain R., Summers L., & Gosselin K. (2013). Flipping the classroom to improve student performance and satisfaction. *Journal of Nursing Education*, 52, 597–599. doi:10.3928/01484834-20130919-03.
16. Rajesh M. (2015). Revolution in communication technologies: impact on distance education. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*, 16(1), 62–88.
17. Lee G., Wallace A. Flipped Learning in the English as a Foreign Language Classroom: Outcomes and Perceptions. *Tesol Quarterly*. Vol. 52, no. 1, March 2018, 62–84. doi: 10.1002/tesq.372.

18. Trilling B. & Fadel C. (2009). *21st Century Skills*. San Francisco: Wiley.
19. Tice J. (2016). *Drilling 1. Teaching English*, British Council, BBC. Available at: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/drilling-1>.
20. Butzkamm W., Caldwell J.A.W. (2009). *The Bilingual Reform: A Paradigm Shift in Foreign Language Teaching*. Tübingen: Narr.

Сасенко Наталія Віталіївна, д.п.н., проф.,
+380577073721, saienkonv@ukr.net
Харківський національний автомобільно-
дорожній університет, вул. Ярослава Мудрого,
25, Харків, 61002, Україна.

The use of a «flipped classroom» approach in teaching foreign languages to technical university students

Abstract. Problem. With the development of modern technologies, a flipped classroom approach is gaining popularity. The idea of «flipped classroom» approach is that the main stages of the teaching and learning process, such as classroom activities and homework, change places. It means that the theoretical material is studied by students on their own by watching videos and listening to audio lectures recorded by the teacher, or preformed materials downloaded from websites on the Internet, while in the classroom the students are involved in fulfilling practical tasks and discussion of problematic issues. **Goal.** The purpose of the article is to determine the potential of the flipped classroom approach in teaching foreign languages to university students. **Methodology.** The flipped classroom approach assumes

that students have an unlimited access to electronic resources. There are the following advantages of the technology: learning at one's own pace, advance student preparation, overcoming the limitations of class time, increasing the participation in the classroom activities. Among the disadvantages are students' being lack of equipment and unlimited access to the Internet resources. Another disadvantage of the technology is an extra workload on teachers who have to develop, record and upload lectures, which take time and skill, as well as carefully integrate them into the classroom work. **Results.** The data of the university students' interview on the benefits and disadvantages of the approach are given which reveal conflicting points of view though the majority mentioned the availability of the e-learning materials always at hand as the key benefit of the approach. **Originality** of the study is the revealing of the potential of the flipped classroom approach in teaching foreign languages to university students, emphasizing its pros and cons, exploring the ways of its further development. **Practical value.** Despite some of its disadvantages the technology can be widely used in teaching foreign languages, especially in the frames of distance learning as it gives the students an opportunity of learning languages on their own with the teacher' role of being the facilitator.

Key words: flipped classroom approach, teaching foreign languages, university students.

Saienko N., D.Sc., Professor, saienkonv@ukr.net,
+380577073721

¹Kharkiv National Automobile and Highway University, 25, Yaroslav Mudry Str., Kharkiv, 61002, Ukraine.